

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 kwietnia 2023 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący SSA Andrzej Kot (spr.)

Sędziowie: SA Agata Regulska

SO del. SA Łukasz Franckiewicz

Protokolant: Katarzyna Szypuła

przy udziale Dariusza Sulikowskiego prokuratora Prokuratury (...)

po rozpoznaniu 26 kwietnia 2023 r. sprawy

M. S.

oskarżonego o czyn z art. 156 § 1 pkt 2 k.k.

na skutek apelacji wniesionej przez oskarżonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Legnicy

z 9 listopada 2022 r. sygn. akt III K 13/21

I. **zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że za przypisany M. S. czyn z art. 156§2 kk przy zastosowaniu art. 37a§1 kk wymierza oskarżonemu karę 400 (czterystu) stawek dziennych grzywny ustalając wysokość jednej stawki na 30 (trzydzieści) złotych;**

II. **w pozostałym zakresie zaskarżony wyrok utrzymuje w mocy;**

III. **zasądza od oskarżonego M. S. na rzecz Skarbu Państwa 20 złotych tytułem wydatków postępowania odwoławczego oraz wymierza mu opłatę w wysokości 1200 złotych za obie instancje.**

UZASADNIENIE

M. S. został oskarżony o to, że :

w dniu 20 sierpnia 2020 r. w L. zadając K. M. uderzenie pięścią w twarz i powodując u niego upadek spowodował u ww. obrażenia ciała w postaci: ostrego krwiaka podtwardówkowego po stronie lewej, złamania kości pokrywy czaszki z wgłobieniem odłamów kostnych, złamania kości zatoki szczękowej górnej skutkujące ciężką chorobą realnie zagrażającą życiu pokrzywdzonego;

tj. o czyn z art. 156 § 1 pkt 2 kk

Sąd Okręgowy w Legnicy wyrokiem z dnia 9 listopada 2022 r., sygn.. akt: III K 13/21:

I. uznał oskarżonego M. S. za winnego tego, że w dniu 20 sierpnia 2020 r. w L. nie mając zamiaru, nieumyślnie, na skutek niezachowania ostrożności wymaganej w danych okolicznościach, mimo że możliwość popełnienia tego czynu mógł przewidzieć, spowodował ciężki uszczerbek na zdrowiu K. M. pod postacią choroby realnie zagrażającej życiu

w ten sposób, że uderzył pięścią w twarz pokrzywdzonego, w wyniku czego K. M. przewrócił się uderzając głową w posadzkę i doznał obrażeń ciała w postaci złamania kości pokrywy czaszki z wgłobieniem odłamów, ostrego krwiaka podtwardówkowego będącego wynikiem uszkodzenia zatoki strzałkowej górnej oraz złamania trzech żeber po stronie prawej, tj. za winnego popełnienia czynu z art. 156 § 2 kk i za to na podstawie art. 156 § 2 kk wymierzył oskarżonemu karę 1 (jednego) roku pozbawienia wolności;

II. na podstawie art. 46 § 2 kk orzekł od oskarżonego M. S. na rzecz pokrzywdzonego K. M. nawiązkę w kwocie 25.000 zł (dwadzieścia pięć tysięcy złotych);

III. na podstawie art. 627 kpk i art. 2 ust. 1 pkt. 3 Ustawy o opłatach w sprawach karnych zasądził od oskarżonego na rzecz Skarbu Państwa koszty postępowania i wymierzył mu opłatę w kwocie 180 zł.

Apelację od tego wyroku wniósł obrońca oskarżonego, zarzucając:

I. naruszenie przepisów postępowania, która mogła mieć wpływ na treść zaskarżonego wyroku a mianowicie:

1) art. 170 § 1 pkt 5 k.p.k. i art. 167 k.p.k., a także art. 201 k.p.k. w zw. art. 410 k.p.k. oraz art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k., przez oddalenie wniosków dowodowych obrońcy oskarżonego złożonych na rozprawie w dniu 21 września 2022 r., a także w piśmie z dnia 18 października 2022 r. oraz na rozprawie w dniu 18 października 2022 r., w szczególności dowodu z kompleksowej opinii biegłych z Instytutu (...) w K. z zakresu neurochirurgii i neurologii na okoliczności wskazane w/w piśmie, dowodu z uzupełniających wyjaśnień oskarżonego, dowodu z uzupełniających zeznań świadków G. M., K. M., Z. R., J. B., H. T., J. D., a także wniosku o zobowiązanie D. N. do podania danych wszystkich pracowników, którzy w dniu zdarzenia wykonywali pracę w przedmiotowym budynku wspólnie z pokrzywdzonym i oskarżonym (w tym pracowników wykonujących pracę bezumownie), choć okoliczności wymagające ustalenia mechanizmu powstania stwierdzonych obrażeń u pokrzywdzonego nie mogły zostać przyjęte wyłącznie na podstawie dostępnych, już przeprowadzonych dowodów, zwłaszcza wobec nagromadzonych w sprawie niejasności co do przebiegu zdarzeń, które wynikają w szczególności z braku jasności w opiniach biegłych występujących sprzeczności pomiędzy opiniami biegłego B. J. oraz G. R., istniejącymi poważnymi zastrzeżeniami co do twierdzeń zawartych w opiniach biegłych, które zostały wskazane przez obrońcę oskarżonego w piśmie z dnia 18 października 2022 r., co do których brak jest odniesienia się Sądu I instancji w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku.

2) art. 7 k.p.k., art. 4 k.p.k., art. 5 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. oraz art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k., przez dowolną ocenę zgromadzonego materiału dowodowego, w szczególności zeznań świadków, wyjaśnień oskarżonego oraz dowodów z opinii biegłych, do których Sąd I instancji nie odniósł się z należyтым krytycyzmem, a w konsekwencji dokonanie tej oceny z naruszeniem zasad domniemania niewinności oraz in dubio pro reo, bez należytego uzasadnienia takiego stanowiska Sądu I instancji.

3) art. 6 k.p.k. oraz art. 175 § 1 k.p.k. przez uniemożliwienie oskarżonemu złożenia wyjaśnień na rozprawie w dniu 21 września 2022 r. oraz brak reasumpcji tego postanowienia na dalszych rozprawach, pomimo złożenia przez obrońcę oskarżonego pisma z dnia 18 października 2022 r., choć okoliczności, które zamierzał uzupełniająco wyjaśnić oskarżony mają znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, choćby w kontekście opinii biegłych złożonych na rozprawie w dniu 21 września 2022 r., zaś prawo do składania wyjaśnień stanowi również element prawa do obrony oskarżonego, którego oskarżony do końca rozprawy i zamknięcia przewodu sądowego został pozbawiony.

4) art. 174 k.p.k. przez zastąpienie dowodu z zeznań świadków „pisemnymi oświadczeniami pracowników firmy (...) na temat przebiegu zdarzenia”, co stanowi rażące naruszenie zakazu wynikającego z tego przepisu, zwłaszcza w sytuacji, gdy nie ma pewności co do autentyczności tych oświadczeń, zaś osoba, która je zgromadziła i przekazała prokuratorowi jest sama świadkiem w niniejszym postępowaniu, który ma istotny interes w jej rozstrzygnięcia (jako wykonawca odpowiada za przestrzeganie przepisów BHP, a także ponosi odpowiedzialność w przypadku stwierdzenia wypadku przy pracy swojego pracownika.

II. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę zaskarżonego wyroku, a mianowicie:

1) brak ustalenia, że w dniu 20 sierpnia 2020 r. K. M. miał wypadek przy pracy, podczas którego spadł z rusztowania na ziemię, a następnie został uderzony przez spadające przedmioty, choć wynika to z wyjaśnień oskarżonego, zeznań świadków H. T. oraz J. D., a także częściowo z zeznań K. M. oraz G. M. (2) (złożonych w postępowaniu sądowym) oraz z uzupełniającej opinii sądowno-lekarskiej biegłego sądowego B. J. z dnia 10.10.2020 r. (faktycznie sporządzona po dniu 21.12.2020 r.), a także brak ustalenia skutków tego zdarzenia dla organizmu K. M..

2) błędne ustalenie, że oskarżony M. S. uderzył K. M. pięścią w twarz, choć zgromadzony materiał dowodowy nie daje podstaw do takiego przyjęcia, zaś brak jakichkolwiek obrażeń na twarzy K. M. wręcz to wyklucza.

3) błędne ustalenie, że w wyniku uderzenia zadanego przez oskarżonego M. S. pokrzywdzony K. M. upadł na ziemię, uderzając ciałem oraz głową o betonowa posadzkę.

4) błędne ustalenie, że działanie oskarżonego, polegające na uderzeniu K. M. w twarz (otwartą ręką) oraz następce osunięcie się K. M. na podłogę, spowodowały powstanie u niego obrażeń opisanych w punkcie I zaskarżonego wyroku.

5) błędne i sprzeczne z podstawową wiedzą z zakresu medycyny i zasadami doświadczenia życiowego ustalenie, jak również po części z treścią opinii biegłego sądowego G. R. (złożoną na rozprawie w dniu 21 września 2022 r., w której stwierdził, że nie jest w stanie jednoznacznie rozstrzygnąć kiedy doszło do złamania żeber u pokrzywdzonego), a także z zeznaniami świadków – w tym pokrzywdzonego K. M., jego syna G. M. (2), że do obrażeń w postaci ostrego krwiaka podtwardówkowego po stronie prawej, złamania kości pokrywy czaszki oraz uszkodzenia zatoki strzałkowej górnej, doszło w tym samym czasie co do złamania trzech żeber w odcinkach bocznych po stronie prawej.

Podnosząc powyższe zarzuty, apelujący wniósł o:

1) zmianę zaskarżonego wyroku w całości przez uniewinnienie oskarżonego M. S.;

ewentualnie:

2) uchylene zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania w całości.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja obrońcy oskarżonego uwzględniona została w zakresie orzeczenia o karze.

Z uwagi na to, że wniosek o uzasadnienie wyroku Sądu Odwoławczego złożył wyłącznie prokurator, za zbędne Sąd Apelacyjny uznał szczegółowe odnoszenie się do zarzutów apelującego obrońcy oskarżonego. Dość powiedzieć, że w tym zakresie Sąd Apelacyjny podziela stanowisko Sądu I instancji.

Oceniając kwestię ewentualnie rażącej niewspółmierności kary, Sąd Apelacyjny miał na uwadze, że w orzecznictwie zgodnie wskazuje się, że rażąca niewspółmierność kary, uzasadniająca uwzględnienie zarzutu z art.438 pkt.4 k.p.k., występuje wtedy, gdy kara orzeczona nie uwzględnia w należyty sposób stopnia społecznej szkodliwości przypisywanego czynu oraz nie realizuje wystarczająco celu kary, ze szczególnym uwzględnieniem celów zapobiegawczych i wychowawczych. Pojęcie niewspółmierności rażącej oznacza znaczną, wyraźną i oczywistą, a więc niedającą się zaakceptować dysproporcję między karą wymierzoną a karą sprawiedliwą (zasłużoną). Przesłanka rażącej niewspółmierności kary jest spełniona tylko wtedy, gdy na podstawie ustalonych okoliczności sprawy, które powinny mieć decydujące znaczenie dla wymiaru kary, można przyjąć, że występuje wyraźna różnica między karą wymierzoną a karą, która powinna zostać wymierzona w wyniku prawidłowego zastosowania dyrektyw wymiaru kary oraz zasad ukształtowanych przez orzecznictwo (por. wyroki SN: z 22.10.2007 r., (...) 75/07, LEX nr 569073; z 26.06.2006 r., (...) 28/06, LEX nr 568924; z 30.06.2009 r., WA 19/09, OSNwSK 2009, poz. 1255; z 11.04.1985 r., V KRn 178/85, OSNKW 1985/7–8, poz. 60). Tak orzeczona kara może wynikiem bądź to nie dostrzeżenia występującej in concreto okoliczności istotnej z punktu widzenia dyrektywy wymiaru kary z art.53 k.k. i nast. lub też nie nadania im adekwatnej wagi. Oceniając współmierność kary w relacji do dyrektyw i okoliczności wyznaczających

jej wymiar, nie wolno zapominać, że art. 53 § 1 k.k. pozostawia wymiar kary sędziowskiemu uznaniu, nakazując, aby mieściła się ona w granicach przewidzianych przez ustawę. Dyrektywa prewencji indywidualnej oznacza, że sankcja (jej rodzaj i wysokość) powinna być tak dobrana, aby zapobiec popełnianiu w przyszłości przestępstw przez oskarżonego, co może zostać osiągnięte poprzez odstraszenie sprawcy od popełniania przestępstw albo jego wychowanie (resocjalizację). Efekt "odstraszący" kary ma zmaterializować się w umyśle sprawcy, ma wytworzyć przeświadczenie o nieopłacalności popełniania przestępstw w przyszłości, przekonanie o tym, że każde przestępstwo jest karane odpowiednio surowo, a ponowne popełnianie podobnych czynów nieuchronnie prowadzi do istotnego podwyższenia wymiaru kary ponad próg dolnego zagrożenia. Wtedy rodzi się uzasadnione prawdopodobieństwo, że sprawca skazany na karę odpowiednio surową powstrzyma się przed ponownym rozmyślnym popełnieniem czynu zabronionego (wyrok SA we Wrocławiu z dnia 14 marca 2007 r., II AKa 58/07, KZS 2007, z. 9, poz. 52). Idea wychowania (resocjalizacji) przez karę zakłada z kolei takie dostosowanie wysokości i rodzaju kary kryminalnej do indywidualnych potrzeb sprawcy, aby przez sankcję został on "wychowany", tj. zrozumiał naganność swojego zachowania i w przyszłości przestrzegał porządku prawnego. W obu przypadkach orzeczona kara ma być adekwatna w tym znaczeniu, że racjonalne w realiach danej sprawy (oskarżonego) oznaczenie progów uprawniających do wniosku o możliwości osiągnięcia tych celów wyznacza próg powyżej, którego orzekanie kary jest zbędne, a przez to może ona nabrać cech rażącej niewspółmierności przez swą surowość. Z kolei w zakresie prewencji ogólnej, rozumianej pozytywnie, chodzi tu o kształtowanie właściwych ocen i postaw w społeczeństwie, a w szczególności utwierdzenie ogółu w przekonaniu, że sprawcy przestępstw ponoszą odpowiedzialność za swoje czyny, a wymierzona im kara jest zawsze adekwatna do stopnia zawinienia, stopnia społecznej szkodliwości ich czynu. Tylko taka sprawiedliwa kara może bowiem wywierać pozytywny i kształtujący wpływ na zachowania społeczne, budząc jednocześnie ogólną aprobatę dla obowiązującego systemu prawnego (wyrok SA w Szczecinie z dnia 6 lutego 2014 r., II AKa 1/14, LEX nr 1441560). Istotą prewencji ogólnej nie jest więc wyłącznie wymierzanie surowych kar pozbawienia wolności, lecz kształtowanie w społeczeństwie przekonania o nieuchronności kary, jej dostosowanie do stopnia winy sprawcy i okoliczności podmiotowo-przedmiotowych czynu, a zatem karanie sprawiedliwe i tworzące atmosferę zaufania do obowiązującego systemu prawnego (wyrok SA w Szczecinie z dnia 6 lutego 2014 r., II AKa 1/14, LEX nr 1441560). Zarzut rażącej niewspółmierności kary, niezależnie od kierunku, o którym mowa w art. 438 pkt. 4 k.p.k. w kontekście powyższych wskazań może zatem *in concreto* okazać się skutecznym w razie wykazania przez podnoszącego zarzut jednej z niżej wskazanych sytuacji: wykazania wpływu na wysokość orzeczonej kary wzięcia przez orzekający sąd okoliczności z tej perspektywy irrelevantnej bądź to z perspektywy art. 53 § 1 k.k. jako takiego, bądź też okoliczności na płaszczyźnie dyrektyw sądowego wymiaru kary mających znaczenie, natomiast nie występujących *in concreto*, wadliwie ustalenie istnienia okoliczności obciążającej lub wadliwie nie ustalenie okoliczności łagodzącej, wreszcie przydanie nadmiernego znaczenia poszczególnym, relewantnym okolicznościom.

Ustawodawca w art. 58 § 1 k.k. wskazuje w przypadku sankcji określonej alternatywnie na pierwszeństwo stosowania kar nieizolacyjnych przed karą pozbawienia wolności i wprowadzając zasadę stosowania kary najmniejszej z wystarczających. Norma wynikająca z art. 58 § 1 k.k. obliguje sąd wymierzający karę pozbawienia wolności (również z warunkowym zawieszeniem jej wykonania) do uzasadnienia, dlaczego inna kara lub środek karny nie spełniłyby celów kary, czyli wskazania powodów, dla których te środki reakcji karnej nie mogły zostać zastosowane (postanowienie SN z 26.02.2007 r., IV KK 41/07, LEX nr 446347). W perspektywie uzasadniania decyzji o wymiarze kary nie stoi ona jednak w sprzeczności z aktualną treścią art. 37a k.k., który wszak nie wymaga od sądu szczególnego uzasadniania wymierzenia kary wolnościowej oprócz stwierdzenia, że wymierzona kara pozbawienia wolności nie przekraczałaby roku.

Z powyższej perspektywy orzeczoną oskarżonemu karę pozbawienia wolności uznać należy za rażąco surową. Nie wykazał Sąd I instancji w najmniejszym stopniu, wbrew powołanemu wyżej art. 58 k.k., że inna kara niż pozbawienia wolności nie spełni celów kary, decydując się jednocześnie na jej wymiar na okres nie przekraczający roku (vide art. 37a k.k.). Nie uwzględnił Sąd I instancji wystarczająco stopnia winy, a w szczególności, stanu świadomości oskarżonego i stopnia naruszonych reguł ostrożności. Poza sporem jest, że siła uderzenia zadanego pokrzywdzonemu nie była duża, skoro nie pozostawiła na jego twarzy żadnych widocznych obrażeń. Pokrzywdzony miał kask, a zatem ryzyko urazu głowy, a w rezultacie powstania ciężkiego uszczerbku na zdrowiu nie było duże. Podkreślić przy tym

należy, że w trakcie upadku pokrzywdzonego kask spadł mu z głowy, a to oznacza, że nie był właściwie użytkowany. Wnioskować można, że gdyby było inaczej, tj. kask byłby zapięty, to w wyniku upadku głowa pokrzywdzonego nie doznała by urazu. Przyjąć więc należało, że pokrzywdzony także naruszył wymagane reguły ostrożności przyczyniając się do powstania uszczerbku na zdrowiu i musi to znaleźć odbicie w wymiarze kary. Zdarzenie miało charakter przypadkowy, spontaniczny i emocjonalny – jak ustalił Sąd orzekający, co także stopień winy zmniejsza. W tym kontekście nie bez znaczenia jest również panująca w miejscu pracy stron tolerancja na określone zachowania niezgodne z przyjętymi ogólnie regułami postępowania, o jakiej zeznają świadkowie. Realna, odpowiadająca sytuacji materialnej oskarżonego dolegliwość związana z karą grzywny, orzeczony środek kompensacyjny, otwarta droga do dochodzenia ewentualnych uzupełniających roszczeń na drodze postępowania cywilnego, czyni zadość dyrektywom art. 53 kk i jednocześnie uwzględnia prymat kary nieizolacyjnej. Uwzględnia jednocześnie wystarczająco ustalone przez Sąd Okręgowy okoliczności obciążające, w tym uprzednią karalność, nieuzasadnioną agresję oskarżonego, błahę powody zajścia.

SSA Agata Regulska	SSA Andrzej Kot	SSO(del.do SA) Łukasz Franckiewicz
---------------------------	------------------------	---